

STOTIS

Buvai paskutinis iš atvykėlių. Erdvėlaivis nutūpė, paliko tave mūsų globai ir išskrido. Tai nutiko 31-ą dieną. Metų nedaliname mėnesiais, čia, kur nėra klimato ir vegetacijos sezonų, laiką skaičiuojame Žemės dienomis, nuo pirmos, kai atvyko pirmieji iš mūsų, naujakurių, iki paskutinės, 365-os, tos dienos, kai visi kartu grįšime į Žemę.

Pasitikome tave atvykimo zonoje. Pasveikinome, pristatėme. Buvai truputį apsvaigęs, bet laimingas. Ištarei vos kelis žodžius, kalbėjai šypsena, gestais ir akimis – išplėstomis nustebusio ir sumišusio vaiko akimis. Po skrydžio metu patirtų gravitacijos pokyčių žmogui sunku išlaikyti pusiausvyrą, silpnieji, tokie kaip tu, griūna, alpsta. Būtum susmukęs, kai trumpam aptemo sąmonė, bet spėjome tave pagauti. Tu atsiprašei, kad keli rūpesčių. Sakėme, nieko tokio, naujokėli, priprasi, prisitaikysi.

Viskas, ką pamatei, ką išgirdai pirmosiomis dienomis, tave stebino ir džiugino. Buvai priblokštas. Tiesa, mūsų Stotis, mūsų mažas uždaras pasaulis – tobulas žmogaus

kūriny. Kiekviena detalė, kiekvienas kampelis, kiekvienas gyventojas nepriekaištingai atlieka savo funkciją: čia nėra pertekliaus, nėra stygiaus, nėra savieigos, saviveiklos, konkurencijos, nėra Žemės pasauliui būdingo chaoso. Turime Stoties Reglamentą ir Dienotvarkę – žinome, kas priivaloma, kas draudžiama. Vertiname tvarką, stabilumą ir aiškumą. Gyvename gražiai. Deja, tobulo pasaulio tvarką gali sujaukti net menka, atrodytų, dėmesio neverta detalė, kaip, tarkim, sklandų mašinos veikimą gali sutrikdyti mažytis atsisukęs varžtelis.

Taigi, atsiradai tu, žalias, žioplas naujokėlis. Nė nemėginai slėpti savo nuostabos, įgūdžių ir žinių stokos. Kantariai mokėme tave, aiškinome, atsakinėjome, kai klausei, ką daro šis mygtukas, kur veda šis koridorius, kas už tų durų. Tavo akys spindėjo, skruostai kaito, rankos virpėjo. Norėjai viską pamatyti, suprasti, pajusti, paliesti – ir daiktus, ir žmones. Viskas tau patiko. Tau patiko tavo mažutis miegamasis, tau patiko šėrykla, atsiprašau, valgykla ir čia patiekiamas maistas, tau patiko žaliasis biologijos skyrius, pramogų zona ir Mėlynoji menė, tau patiko žiūrėti pro langus. Žiūrėjai į žvaigždes, Žemę, Mėnulį, stebėjai saulėtekis ir saulėlydžius. Norėjai patekti visur, apžiūrėti kiekvieną kamputį: orų prognozės skyrių, astronomijos skyrių, tyrimų laboratoriją, net mašinų skyrių, prašei paaiškinti klimato kontrolės sistemų veikimo principus ir daugybę kitų tau nežinomų dalykų. Tavo smalsumas kai kuriuos iš mūsų, tiesą sakant, ėmė truputį erzinti. Bet esame kantrūs ir linkę padėti. Sakėme – lieki

skolingas, naujokėli, ir juokais svarstėme galimus skolos gražinimo būdus.

Pirmosiomis dienomis stebėjome tave, kalbėjome apie tave. Kilo diskusijų dėl tavo protinių gebėjimų, profesinio pasirengimo, socialinių įgūdžių, lytinės pakraipos ir emocinio stabilumo. Tapai mums įvykiu, kurį verta aptarti. Stebėtis neverta, juk gyvename uždaroje, ribotoje erdvėje, suvaržyti griežtų Reglamento taisyklių ir Dienotvarkės nuostatų. Gyvename be pokyčių, nepaliesi Žemėje vykstančių karų, epidemijų, klimato katastrofų ar kitokio pobūdžio krizių. Mūsų gyvenimas ramus, bet nuobodus, – bet koks nereikšmingas įvykis čia tampa diskusijų objektu. Tai normalu. Esame tokie pat žmonės kaip visi, dažnai kalbame nerimtai ir nederėtų mūsų smerkti, kai sakome, kad mūsų naujokėlis švelnus ir drovus kaip mergaitė, gal jam patinka berniukai, kad nieko jis nesugeba ir nesupranta, gal mokyklą tik baigęs, kad atrodo apsvaigęs ir apkvaitęs, kaip iš dangaus nukritęs. Iš dangaus tu, galima sakyti, ir nukritai. Tiksliau, nusileidai.

Nereikėtų galvoti, kad nieko čia neveikiame – visi mes turime pareigas, ne pramogauti ar ilsėtis atvykome, tu – taip pat. Tavęs laukė darbo vieta biologijos skyriuje. Čia auginame lapines ir šaknines daržoves, citrusinius vaisius, kelių rūšių grybus, vabalus, drugelius, bites, žiogus ir smulkias žuvelas. Didžioji dalis augalų ir gyvių skirti maistui, kiti – tyrimams. Buvai atsakingas už augalus, grybus ir vabzdžius. Žuvis prižiūrėjo kitas žmogus, tu nebūtum susitvarkęs, turint galvoje tai, kad kartais tenka jas

ištraukti ir pribaugti. O tu, kaip paaiškėjo, buvai vienas iš tų, nè musės užmušti nesugebančių vaikinų. Nenuostabu, kad tavo vyriškumas kėlė mums abejonių. Stebėjome, kaip rūpestingai prižiūri augalus, kaip tyrinėji, glostai žiedus, atsargiai nuplėši užkrėstus lapelius, švelniai skini vaisius. Buvai pernelyg švelnus – įtartinais švelnus su žmonėmis, augalais, gyvūnais, net daiktais. Jei gyventum Žemėje, nè durimis netrenktum, juokavome (pas mus įrengtos automatinės durų sistemos). Neteko matyti tavęs trenkiančio kumščiu į stalą ar metančio kokį daiktą. Beje, Stotyje veikia dirbtinė gravitacija, siekianti septynias dešimtas Žemės traukos. Galime vaikščioti kojomis, miegoti horizontalioje padėtyje, valgyti lėkštėje patiektą maistą, o numesti daiktai krinta žemyn. Išties puiki mūsų Stotis. Viskas pas mus apgalvota, numatyta ir suplanuota.

Mūsų kasdienybė taip pat surežisuota – gyvename pagal griežtus Dienotvarkės nurodymus. Dienotvarkė sudaryta ir oficialiai patvirtinta vadovybės, jos privalu laikytis: būtina atlikti skirtas užduotis, tam tikru nustatytu laiku keltis, valgyti, dirbti, pramogauti ir miegoti. Visuomet žinome, ką daryti, tarkime, lygiai dvyliką turime pietauti, nuo aštuntos iki devintos vakaro – ilsėtis ir bendrauti, lygiai dešimtą – užmigti. Gyvenimas puikus, kai nebūtina svarstyti galimybių, priimti sprendimų ir kęsti pasekmių. Griežtas režimas lemia sklandžią Stoties veiklą ir projekto sėkmę. Suprantame tai ir paklūstame. Vis dėlto Stotis – ne kalėjimas, esame laisvi žmonės, turime teisę truputį pasidžiaugti gyvenimu ir nusižengti taisyklėms (svarbu,

kad pažeidimai būtų nežymūs ir liktų nepastebėti). Mes randame būdų – juokaujame, krečiame pokštus. Kai tu atvykai, pavyzdžiui, kažkam iš mūsų kilo mintis surengti linksmas „iššventinimo“ apeigas. Galvojome, tokiu būdu padėsime tau įsilieti į bendruomenę, tapti ištikimu, atsidavusiu „šeimos“ nariu.

Mėlynoji menė, skirta refleksijai, meditacijai ir maldai, puikiai tiko mūsų ritualui. Tuščia, belangė dangaus mėlynumo erdvė, manyta, turėtų raminti audringą sielą ir skatinti tyras mintis. Čia tuščia ir tylu, net baugu. Lygiai dvyliktą nakties (Žemės laiku), kaip buvo liepta, tu įžengei pro duris, nedrąsiai. Tavo žvilgsnis šokinėjo, išdavė abejonę ir nerimą. Matyt, spėliojai, kas nutiks. Be reikalo bijojai, nedarėme nieko, ko nedarytų universiteto brolijos, karinės grupuotės ar slaptos draugijos nariai. Uždėjome tau kepurę, kurią, negailėdami brangaus laiko, pagaminome iš grindų skuduro ir tualetinio popieriaus, liepėme klaup-tis ir bučiuoti Šventąją Knygą (tai yra Stoties Reglamentą, kuris valdo mus visus), paskui, kaip dera prisiekiant, uždė-ti ant jos delną ir kartoti priesaiką „padėti, paklusti, atsi-duoti ir tylėti“. „Tylėti“ reiškė niekada, kad ir kas nutiktų, neišduoti savo seserų ir brolių. Ceremonijos pabaigoje įteikėme taurę, pilną specialiai tau paruošto gėrimo. Tau-re tapo keistos formos stiklo indas, kurį radome laborato-rijoje (svaigieji gėrimai Stotyje draudžiami – tikrų taurių neturime). Privalėjai išgerti visą litrą ypatingojo gėrimo ir išgėrei greitomis, springdamas. Pasistengėme, kad skonis ir kvapas, atsižvelgiant į apeigų pobūdį, būtų nemalonus:

įmaišėme šėrykloje nugvelbtų, medicinos kabinete ir laboratorijoje aptiktų skysčių, pridėjome po dalelę savęs. Užduotis atlikai be priekaištų, džiaugėmės žaidimu ir rezultatu. Tuomet supratome, ko trūko mūsų gyvenime, pilname taisyklių, režisūros ir kontrolės – žaidimų, o tu tapai naujuoju mūsų žaidimų draugu.

Tų linksmų, nekaltų žaidimų buvo daug – daug buvo palankių progų, o mes progų nepraleidžiame. Pastebėjome keletą keistų tavo įpročių ir pomėgių. Pavyzdžiui, tu mėgai svajoti ir sapnuoti atmerktomis akimis. Parkerėtas paslaptingo Visatos grožio, spoksodavai pro langą ir galvodavai (o gal ir ne, kartais atrodė, kad tavo galvelėje, kaip sakoma, vėjai švilpauja). Nutaikę tokį momentą ir tyliai prisėlinę puldavome tave iš pasalų kaip mažą berniūkštį, kurį norisi paerzinti. O tu, paaiškėjo, buvai baikštus, kas kart pašokdavai lyg žaibo trenktas. Bet nepykdavai, mėgindavai šypsotis – švelniai, atlaidžiai.

Patys esame pakantūs ir atlaidūs. Nepriekaištavome tau, kai klydai, o klysdavai dažnai. Kartą, tarkim, pakeliui į tyrimų laboratoriją parkritai ir paleidai iš rankų karto no dėžutę su vabalais. Planuoto eksperimento mėginiai išsilakstė, pasislėpė tarp daiktų, skylėse ir plyšiuose. Liepėme tau surasti ir sugaudyti visus prarastus vabalus, su šypsena stebėjome tavo vargas pastangas. Tau, žinoma, nepavyko. Juokėmės, vadinome tave netikėliu, bet nebūrėme. Kaip ir tuo atveju, kai mokėme apsivilkti specialų, „laukui“ skirtą kostiumą. Kiekvienas iš mūsų privalo išmokyti vikriai pasiruošti ir pajungti gyvybės palaikymo

sistemą – jei kartais tektų evakuotis kilus pavojui ar taisyti pažeistą Stoties korpusą. Pratybų metu paragintas negaišti laiko (o nelaimės atveju laikas būtų brangus), paleidai iš rankų šalną, šis krito ir įškilo. „Na, netikėli, nenusimink“, – guodėme tave ir nepykome. Šiaip ar taip, turime dešimtį atsarginių kostiumų.

Tos tavo klaidos – ne tiek pačios klaidos, kiek tavo gėda ir atgaila – buvo puiki atrakcija ir kėlė pagundą krėsti tau pokštus. Esame išradingi, idėjų mums netrūksta. Nuotykis su vabalais, pradžiuginęs visus – tuos, kurie stebėjo, ir tuos, kurie girdėjo apie tai kalbant, paskatino mus pakartoti pramogą. Reikėjo sukurti panašią situaciją. Taip ir padarėme: vabzdžių skyriuje pririnkome drugelių, uždarėme specialioje dėžutėje, atnešėme ir paleidome tyrimų laboratorijoje. Skubiai iškvietėme tave, kaip vabzdžių specialistą, ir paprašėme padėti sugaudyti pabėgusius drugelius. Mes, aišku, negaudėme (kam rūpi tie drugiai), tik žiūrėjome. Linksma ir truputį gaila buvo stebėti tave tykantį, šokinėjantį ir ropinėjantį, beviltiškai mosuojantį tinkleliu. Tau, žinoma, nesisekė, nebuvai vikrus, be to, bijojai užgauti tuos apgailėtinus padarėlius – pagavai tik tris iš trisdešimties. Nusiminei, manei, kad nuvylei mus, atsiprašei. Niekio tokio, sakėme, kaip paprastai atleidome už klaidas ir slėpėme šypsenas. Tiesos nutarėme neatskleisti – manėme, įsižeisi, nesuprasi išdaigos. Niekada nesuprasdavai.

Nesupratai ir tada, kai skyrėme tau absurdišką, neįveikiamą užduotį. Kiek įmanoma rimtu, dalykiniu tonu pranešėme tau, kad gavome valdybos nurodymą parengti

detalią vabzdžių apskaitą. Būtina nustatyti, sakėme, kiek šiuo metu turime bičių, žiogų, kiek ir kokių rūšių drugelių ir vabalų, kiek besivystančių kokonų ir lervų. Gyvių turėjome šimtus, jei ne tūkstančius. Visi padarėliai nuolat krutėjo, šliaužiojo, ropinėjo, šokinėjo, blaškėsi tarp stiklinių savo namų sienų, nenorėjo sustingti, tvarkingai rikiuotis ir leisti skaičiuojami. Stebėjome atkaklias tavo pastangas ir mėgindami užgniaužti juoką raginame paskubėti – ataskaitos reikia šįvakar, pareiškėme. Eilinį kartą atsiprašei, pasakei, kad tikslių duomenų pateikti negalėsi. Paskutinis kvailys būtų įžvelgęs klastą, bet tu neįžvelgei. Tikėjai viskuo, ką tau sakėme, ir klusniai vykdei nurodymus.

66-ą metų dieną vėl pasitaikė proga iškrėsti tau pokštą. Buvo tavo gimtadienis, pats užsiminei, pasakei, kad tau sukaks dvidešimt devyneri, nors sunku buvo tuo patikėti turint galvoje tavo nebrandų mąstymą ir elgesį. Galėtum, sakėme, būti aštuoniolikos: priminei vaiką, nedrąsiai žengiantį į suaugusiųjų pasaulį. Gimtadienių Stotyje nešvenčiame, bet šįkart nutarėme surengti vakarėlį, kaip įprasta tokiomis progomis, su vaišėmis ir gėrimais. Pagaminome tau tortą, pridėjome daug cukraus, visokių šėrykloje rastų maisto atliekų ir... neverta vardinti visų ingredientų. Patys to torto, aišku, nevalgėme, nors primygtinai siūlei – sakėme gaminę specialiai tau ir, jeigu nesuvalgysi bent trijų gabalėlių, mus įžeisi. Tu suvalgei, nors nenoriai. Mūsų gamybos „šampanas“ tau taip pat nepatiko. Laboratorijoje turėjome etanolio, atskiedėme jį gazuotu vandeniu,

šliukštelėjome dar šio bei to, kad išgautume gelsvą spalvą. Pavyko puikiai. Patys, tiesa, neragavome, bet tavo veido išraiška, kai mėginai nuslėpti šleikštulį, išdavė, kad tikslą pasiekėme. Privertėme, tiksliau, įkalbėjome tave išgerti penkias stiklines tos šlykštynės, paskui padėjome tau nusigauti į miego kamerą, pats nepajėgei. Kalbėjai niekus, klausei, ar liksime draugai, kai grįšime į Žemę, ir panašiai, o mes juokėmės.

Nereikėtų manyti, kad gyvename linksmai ir nerūpestingai, nieko neveikiame, tik krečiame pokštus. Taip nėra. Dažnai tenka spręsti problemas, atlikti sunkias, pavojingas užduotis. Kad ir kokia puiki mūsų Stotis, mažų nesklاندimų neišvengsi. Pasitaiko įrangos gedimų, komunikacijos ryšio trikdžių, gyvybės palaikymo sistemų sutrikimų. Negalime kaskart, kilus pavojui, kreiptis į Stoties valdybą ir laukti nurodymų, kartais reikia veikti nedelsiant. Tarkim, ištikus tokiai nelaimei kaip gaisras, nuodingų dujų nuotėkis, Stoties kevalo pažeidimas ar sproginimas. Pirmame Reglamento punkte teigiama, kad visi esame lygūs: Stoties komunoje nėra viršesnių, turinčių teisę įsakinėti, drausti ar bausti, nėra privalančių paklusti. Tokiu atveju mes balsuojame (demokratija – puikus dalykas): skiriame žmogų ar komandą nelaimės padariniams likviduoti. Vienas tokių atvejų pasitaikė 74-ą metų dieną – tyrimų laboratorijoje kilo gaisras. Automatinė gaisro gesinimo sistema dėl mums nežinomų priežasčių nesuveikė. Purkštukus, paaikšėjo, teks paleisti rankiniu būdu – paspausti raudoną mygtuką patalpos kamputyje. Šią užduotį nutarėme

patikėti tau. Balsavome vieningai. Tu sutikai, neturėjai pasirinkimo, bet kuris iš mūsų privalo vykdyti bendruomenės valią. Tokia pas mus tvarka.

Patalpoje užtrukai per ilgai, gal neradai mygtuko, gal paklydai dūmuose, o gal išsigandai liepsnos, kas žino. Pagaliau sirena nutilo, gesinimo sistema suveikė (girdėjome priglaudę ausis prie laboratorijos durų), bet tu nesirodei. Privalėjome palaukti, bijojome sprogimo, nuodingų garų ir atviros liepsnos, negalėjome leisti gaisrui ir kenksmingoms medžiagoms plisti Stotyje. Po pusvalandžio, kai buvo saugu, pravėrėme duris – radome tave susmukusį prie slenksčio, pakėlėme, papurtėme. Netrukus atgavai sąmonę. Nieko baisaus, žinoma, nenutiko, pavojus tavo gyvybei negrėsė. Gal visgi reikėtų jį apžiūrėti, pagalvojome – dėl viso pikto – ir nunešėme tave į medicinos punktą. Per žioplumą truputį nukentėjai – kurį laiką gulėjai bejėgis, apsvaigęs ir pridusęs, bet gavęs deguonies kaukę atsigavai, o valandėlę pailsėjęs vėl galėjai savarankiškai kvėpuoti ir judėti. Viršutinį drabužį mums teko nurengti, tiksliau, plėšte nuplėšti – audinys karštyje išsilydė ir prikepė prie odos. Bet tai tik menkas paviršinis pažeidimas, lengvai pagydomas. Gavai vaistų nuo skausmo, specialaus tepalo ir laisvą pusdienį.

Deja, ne viskas baigėsi gerai: didelė dalis laboratorijos įrangos buvo sugadinta ugnies ir patalpą užliejusio vandens. Teko parengti ataskaitą valdybai, pateikti gaisro metu sunaikinto turto sąrašą, nustatyti nelaimės priežastis ir galimus kaltininkus. Visi sutarėme, kad įvyko

nelaimingas atsitikimas, kaltų neradome, pripažinome, kad didelių nuostolių buvo galima išvengti, o tave, kaip atsakingą asmenį, pateisinome patirties ir ryžto pavojaus akivaizdoje stoka. Stoties valdyba pradėjo tyrimą, bet greitų rezultatų, kaip paprastai, nesitikėjome. Įvykį netrukus pamiršome.

Nelaimė mūsų puikiai įrengtoje Stotyje – be abejo, reatas atvejis. Gyvename ramiai, daug dirbame. Kai nedirbame, linksmi leidžiame laiką. Turime laisvalaikiui skirtą pramogų zoną: čia galime skaityti, žiūrėti filmus, klausyti muzikos, žaisti judriuosius ir stalo žaidimus. Kai tie žaidimai pabosta, tenka ieškoti naujų pramogų.

Vieną vakarą nuobodžiaujant kilo idėja (reikėtų sakyti – nusileido, lyg būtų kybojusi ore), galbūt kažkas ištartai, ko visi laukė. Naktį, sutartu laiku, nedidelė mūsų, bendraminčių, grupelė susirinko ir užsuko pas tave. Durys pas mus nerakinamos net privačiuose, miegui skirtuose kambarėliuose (priežastis paprasta – žmogui gali prireikti kolegų pagalbos nutikus nelaimei, tarkim, netekus sąmonės ar nuovokos). Taigi užėjome, švelniai tave pažadinome ir išsiavedėme. Sakėme, nebijok, nieko blogo nedarysime, tik truputį pažaisime – tau patiks. Tas žaidimas diena po dienos įtraukė mus visus, o tau skyrėme ypatingą vaidmenį (kaip kamuoliui tenka ypatingas vaidmuo sporto varžybose).

Žaidimai vykdavo naktimis, tiksliau sakant, miego valandomis. Stotis apskrieja Žemę kelis kartus per parą, dvidešimt keturių valandų laikotarpiu stebime keletą saulėtekų ir saulėlydžių, o miegame Dienotvarkėje nurodytu

laiku – nuo dešimtos iki šeštos. Tuo metu Stotyje išjungiamos šviesos, blokuojamos pramogų zonos durys, draudžiama lankyti draugus privačiose miego kamerose (šios taisyklės, tenka pripažinti, kartais nepaisome). Rinkdavomės Mėlynojoje menėje – tik čia ir medikų patalpoje, gerbiant mūsų privatumą, neįrengta stebėjimo sistema. Neverta pasakoti, kokius žaidimus ten žaisdavome, buvo visko. Traukdavome burtus, pasitelkdavome vaikiškas skaičiuotes, prisimindavome pramogas universitetų bendrabučių vakarėliuose ir panašiai. Prisigalvodavome įvairiausių atrakcijų, kartą, pavyzdžiui, užgesiname šviesą, pasigavome tave, išrengėme, o drabužius paslėpėme. Ieškojai jų, bet neradai. Nežinojai, o mes ir nesakėme, kad saugykloje laikome atsarginius kostiumus ir porą dienų vaikščiojai vilkėdamas paklodę, perrištą kažkokia virvele. Atrodei juokingai. Paskui mums tavęs pagailo ir drabužius atidavėme. Klausei, ar Reglamentas leidžia taip elgtis, mes atsakėme, kad punkto, draudžiančio tokį elgesį, nėra, vadinasi, leidžia. Kartais mėgindavai priešintis, kaltindavai mus nepadoriu elgesiu, bet argi tau, keistuoli, spręsti, kas padoru, o kas ne?

Laikui bėgant, sutik, tapai dar keistesnis. Mažai kalbėjai, mažai valgei. Ne kartą praleidai pusryčius ir pietus, net vakarienę. Atsisakyti maisto Stotyje draudžiama. Išlyga taikoma ištiktiems negalavimų, o tai būtina įrodyti medicinos punkto personalui. Maitintis privaloma reguliariai, Dienotvarkėje nurodytu metu. Mūsų mitybos racionas sudarytas specialistų: pasirūpinta, kad gautume

pakankamai baltymų, angliavandenių, riebalų, mikroelementų ir vitaminų – kad būtume sotūs ir sveiki. Atsisakydamas valgio pažeidei taisykles ir buvai įspėtas sveikatos priežiūros specialistų, nuolat fiksuojančių kiekvieno iš mūsų kūno svorį dėl galimų pasekmių sveikatai ir karjerai. Jei pažeidėjo elgesys tyčinis ir pasikartojantis, privalome pranešti Stoties valdybai: juk ir eilinio, nereikšmingo bendruomenės nario veiksmai veikia projekto rezultatus ir gyvenamosios aplinkos mikroklimatą. Bet tu įspėjimų nepaisei, o mes valdybai nepranešėme: nenori – nevalgyk, pagalvojome. Neskubame skųsti savo „šeimos“ narių. Taip tau ir pasakėme. Tu tyliai padėkojai, nežinia, mums ar žvaigždėms – ten, į juodą tuštumą, smigo tavo žvilgsnis, o paslėptos minties, deja, nesupratai.

Svarstėme, ar tikrai atvykai iš Žemės, o gal atklydai iš kokios kitos planetos. Aišku, juokavome. Vis dėlto kažkas su tavimi negerai – nutarėme. O ką daryti, nežinojome. Reglamentas tokiu atveju, kai vienas iš bendruomenės narių, sakykim paprastai, pakvaišta, leidžia imtis tokių priemonių kaip priverstinis gydymas arba izoliacija, bet tavo liga buvo neaiški. Jei tai išvis buvo liga. Bijodami tau pakenkti, nusprendėme nieko nedaryti, palaukti. Pavojaus, šiaip ar taip, tu nekėlei.

Taigi laukėme, bet reikalai, deja, tik blogėjo. Tapai nervingas. Ėmei krūpčioti ir gūžtis, jei kas tyčia ar netyčia paliesdavo ranką, kliudydavo petį (tekdamo tave švelniai stumtelėti ar papurtyti, kai būdavai „išėjęs“ – taip vadino me keistą tavo būseną, kai spoksodavai į vieną tašką arba

žvaigždes už lango ir negirdėdavai, kas tau sakoma). Pamėgai slankioti pasieniais, tūnoti kamputyje, slėptis prieblandoje. Šliaužiodavai koridoriais nuleidęs galvą. Kartą, nežiūrėdamas, kur eini, atsitrenkei į duris. Mes, ėję paskui tave, juokėmės – draugiškai, žinoma, nepiktai. Tu nesijuokei, niekada nesijuokei, o tai keista.

Apskritai ėmei vengti žmonių draugijos. Tavo akys užgeso, veidas išbalavo, svoris krito. Tavo elgesys tik patvirtino mūsų įtarimus. Prisiminkime, pavyzdžiui, kaip pavogei vabalą iš biologijos skyriaus. Laikei jį savo kambarėlyje, kartono dėžutėje. Iškirpai dureles, langelius, pagaminai laiptelius, baldelius, net užuolaidas iš popierinės servetėlės. Visai suvaikėjo, matyt, protelis maišosi – kalbėjome tarpusavy. Kai išeidavai, savo mažąjį draugą imdavai kartu. Teko matyti, kaip laikai jį rankose, glostai sparnelius, leidi ropinėti pirštais, įdėmiai žiūri, lyg laukdamas atsakymo į pateiktą klausimą. Maža to, kartą užtikome tave, kalbantį su žuvimis. Pamišėlis, pagalvojome. Priplojęs kaktą prie akvariumo stiklo, stebėjai pro šalį plaukiančias žuvelas ir kažką šnibždėjai, mūsų nematei. Mes tyliai pasitraukėme, nebūtume žinoję, ką tau sakyti. Svarstėme, ar nederėtų pareikšti priekaišto valdybai, kad tokį, švelniai tariant, kvailėlį mums pakišo. Bet tiek to, mes pakantūs, manėme, kad kaip nors susitvarkysim.

Su tokiau „ypatingu“ žmogumi reikėtų elgtis atsargiai, nusprendėme pasitarę. Pradėjome kalbėti švelniau, mandagiai, kreiptis į tave tikruoju vardu, kurį buvome pamiršę – buvai tapęs Naujokėliu, vėliau Netikėliu, tau negirdint

vadinome tave Žaisliuku. Prigalvojome naujų naktinių žaidimų – reikėjo juk įtraukti tave į bendruomeninę veiklą, kad netaptum amžinu atsiskyrėliu ir galutinai neprarastum sveikos nuovokos. Kartą, pavyzdžiui, užrišome tau akis ir pakišę kokį daiktą, gyvūną ar žmogaus kūno dalį, leidome spėlioti, kas tai. Objektą galėjai uostyti, liesti arba ragauti. Apėję Stoties patalpas, pririnkome visokiausių daiktų: gabalėlį muilo, šepetį tualetui valyti, negyvą žuvį, gyvą žiogą, neplautą kojine, panaudotą higieninį įklotą ir panašiai. Mums buvo linksma, tau – ne. Buvai prastas žaidėjas – be azarto, be energijos, be nuotaikos. Išvis nenorėdavai žaisti, tekdavo priversti, prilaikyti, kad nepabėgtum, – tai darėme, aišku, tavo paties labui.

Mes ne tokie kaip tu, mes mėgstame bendrauti, esame linksmi ir kūrybingi, mums nuolat kyla puikių minčių, o tau – kvailų. Prisiminkime, tarkim, 277-ą metų dieną. Kas tąkart dėjos tavo galvelėje, sunku pasakyti: gal puolei į neviltį ir nusprendei, kad būtina kažko imtis. Stotyje turime mažą personalo skyrių, čia dirba trys mūsų žmonės. Atėjai čia ir pareiškei, kaip visuomet nedrąsiai, vos girdimu balsu, kad norėtum pateikti skundą. Paklausėme, koku pagrindu, atsakei, kad kenti patyčias ir smurtą, kad neištversi, ir nutilai. Pasakyta, aišku, perdėtai, juk buvai tik žaidimo dalyvis kaip ir mes – visi iki vieno. Na ir kas, kad surišome, kad pastumdėme, kad išrengėme... Nė plaukelis nuo tavo kvailos galvelės nenukrito, nė lašelis kraujo nenutiško. Linksmi leidome laiką, ir tiek. Kas kalta, kad esi toks jautrus, linkęs įsižeisti? Paprašytas tiksliai

atpasakoti įvykius, paminėti visas detales, įvardinti visus kaltininkus, tu nesugebėjai, pasakei „jūs žinote“ ir pravrakai. Pareikalavus negalėjai pateikti jokių įrodymų, tarkim, garso ar vaizdo įrašų, negalėjai nurodyti įvykius stebėjusių liudininkų, kurie patvirtintų tavo teiginius. Tavo kvailas planas, kaip ir reikėjo tikėtis, žlugo. Mes atlaidūs, nepykome, kaip nepykstama ant mažo vaiko, iškrėtusio kvailą pokštą. Palydėjome tave į miego kambarėlį, truputį paguodėme. Sakėme, kad pernelyg audringai reaguoji, nieko baisaus juk nenutikę, patarėme mąstyti blaiviai, ieškoti ne priešų, o draugų, ir panašiai. Paguldėme į lovytę, apklojome. Atrodė, pagaliau nurimai, suvokei pasielgęs kvailai, bet ne – kai žengėme pro duris, palydėjai mus žodžiais, kurie sukėlė mums šią tokį nerimą. „Aš netylėsiu“, – pasakei.

Sunku nuspėti, kas vyksta pamišėlio galvoje: galbūt riba tarp faktų, fantazijų ir iliuzijų nyksta. Nežinojome, ko iš tavęs tikėtis. Reikėtų tave įspėti – nutarėme – kad apgalvotum savo padėtį ir veiksmų pasekmes.

Žinojome tik tiek: esi silpnas, kvailas ir bailus. Mes kitojie, mes stiprūs ir nieko nebijome. Buvome atrinkti pagal griežtus kriterijus: buvo reikalaujama puikių fizinių duomenų, stabilios psichinės būklės ir stiprios nervų sistemos, tvirto charakterio, puikių profesinių įgūdžių, žinių, sugebėjimo greitai ir ramiai reaguoti kilus pavojui, ryžto veikti. Renkant kandidatus buvo atlikta gausybė tyrimų ir testų. Bet kokio pobūdžio ar kilmės sutrikimai, trūkumai ir pažeidimai buvo nepageidaujami. Kaip galėjo prasprūsti toks

kaip tu, svarstėme. Gal bus įvykusi klaida? Ar kalta atrankos sistema, ar tu pats? Galbūt apsimetei, klastojai tyrimų duomenis, o gal turėjai ryšių, kažkas tave prastūmė? Buvo visokių kalbų. Dauguma buvo linkę manyti, kad lindai ten, kur tau ne vieta, ir pats esi kaltas dėl susiklosčiusios padėties. Buvo spėjančių, kad tapai socialinio eksperimento objektu – juk atvykai paskutinis, – gal buvai stebimas: ar sugebėsi prisitaikyti, tapti naudingų ir aktyviu bendruomenės nariu, kas žino? Viena aišku – tau nepavyko. Buvai niekam tikęs, nepatikimas, nenuspėjamas ir, kaip paaikšėjo, linkęs nepaisyti naudingų patarimų.

O mes mėginome, kaip sakoma, atvesti tave į protą, mėginome susitarti gražiuoju. Vieną dieną – eilinę mūsų gyvenimo Stotyje dieną – pietavome šėrykloje (taip vadiname valgyklą, nes, būkime atviri, patiekalai čia maistingi, bet neskanūs). Tu sėdėjai tylus, nuleidęs akis, žodžiu, elgeisi įprastai. Mes kaip visada buvome guvūs ir kalbūs. Aptarinėjome Stoties ir valdybos ryšius. Mūsų bendruomenė darni: gyvename taikiai, veikiamo išvien, visuomet elgiamės apgalvotai, gerbiame įstatymą, laikomės disciplinos. Vis dėlto nereikėtų pamiršti, kad esame žmonės kaip visi, tikėtina, kad anksčiau ar vėliau kils menkų nesutarimų, gal net karštų ginčų. Kilus konfliktui, pagal Stoties Reglamento nuostatas susidariusią situaciją turėtų tirti ir nuosprendį skelbti Žemėje veikianti Stoties valdyba. Tokiu atveju privaloma pateikti oficialius raštiškus skundus, vykstant tyrimui dalyvauti apklausose ir laukti sprendimo. Procedūra trukėtų mėnesį, gal ir ilgiau. Taigi

reikalas būtų bjaurus. Svarstėme, kad protingiau būtų kilusias problemas spręsti tarpusavy, nevarginti Žemės institucijų, ypač kai atvejis nereikšmingas. Mūsų pokalbis tave, regis, sudomino, pakėlei akis, suklusai. Galvojome, būsi supratęs užuominą, bet kur tau. „Vis tiek netylėsiu“, – tarei žuvies kepsniui, kurį badei plastikine šakute, o gal sau, bet mes, sėdėję greta, nugirdome. Supratome, kad neatsisakei savo kvailo plano, mėginsi dar kartą – matyt, tvirtai pasiryžai išduoti savo brolius ir seseris. Pusiau juokais, pusiau rimtai priminėme duotą priesaiką „paklusti, atsiduoti ir tylėti“. Tu nieko nesakei. Apskritai buvai prastas pašnekovas.

Na ir kaip su tokiu susitarti? Puspročiu? Ką su juo darysime? – svarstėme, bet neketinome nuleisti rankų. Esame atkaklūs ir nelinkę pasiduoti. Sekėme kiekvieną tavo žingsnį ir kūrėme planą. Galbūt, galvojome, pakaks pokalbio ir laukėme palankios progos. O progų privačiam pokalbiui netrūko: panašu, kad pamėgai vienatvę, gyvenai vabalų ir augalų apsupty, žmonių vengei. Užklupti tave vieną buvo nesunku. Eilinį kartą, kai stovėjai prie lango ir stebėjai žvaigždes – buvai, regis, paniręs savo svajose ar niūriose mintyse – priėjome dviese. Vienas iš mūsų uždėjo ranką tau ant peties (tu susigūžei).

– Gražu, tiesa? – paklausėme.

– Taip... – atsakei.

– Tik pagalvok: dviejų šimtų laipsnių šaltis, vakuumas, radiacija. Žinai, kas ištiktų žmogų, atsidūrusį tenai – anapus?